

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دانشگاه تربیت معلّم آذربایجان
دانشکده ادبیّات و علوم انسانی
گروه زبان و ادبیّات عربی

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد
رشته‌ی زبان و ادبیّات عربی

داستان کوتاه در مصر

استاد راهنما

دکتر حمید ولی‌زاده

استاد مشاور

دکتر علی قهرمانی

نگارنده

معصومه محمدرحیمی

مهر ۱۳۸۹

تبریز / ایران

**Ministry of sciences, Researches, and Technolog
Azarbayjan University of Tarbiat moallem
Literature & Humanities Faculty
Arabic Language & Literature Department**

**A Thesis Presented to the Department of Arabic language and literature in
Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Master of arts.
in
Arabic Language & Literature**

Short Story in Egypt

Supervisor

Hamid Valizadeh (Ph.D)

Consultant

Ali ghahremani (Ph.D)

By:

Masumeh Mohammad rahimi

sep/ 2010
Tabriz / Iran

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

در زمانه‌ای که فرصت فراغت برای انسان‌ها به شدت محدود است، داستان کوتاه از گونه سبک‌هایی است که با روح زمانه سازگار است. داستان کوتاه در نیمه دوم قرن نوزدهم میلادی در روسیه و آمریکا به عنوان یک هنر ادبی جدید و مستقل از انواع نزدیک به آن، شناخته شد. این هنر از اوایل قرن بیستم در کشورهای عربی و در رأس آنها دو کشور مصر و لبنان، رسوخ کرد و عوامل متعددی دست‌به‌دست هم دادند تا این هنر نو ظهور را بر قله رفیع ادبیات نشانند؛ از جمله این عوامل، ارتباط با اروپا و تلاش‌های دانش‌آموختگان عرب در زمینه انتقال این هنر به عرصه ادبیات عربی به ویژه مصری بود. داستان کوتاه در عصر حاضر جای حکایات و مقامات را در گذشته گرفته است؛ البته با مضامین اجتماعی جدید که این خود به طبع تحولات جدید در جوامع امروزی عربی است. از اوایل قرن بیستم در مصر تقریباً در هر دهه شاهد ظهور یک نسل از نویسندگان داستان کوتاه هستیم که موضوع داستان‌ها، گرایش و سبک نوشتن آنها در هر نسل با نسل‌های پیشین متفاوت است. تعدادی از شاعران، ناقدان و نویسندگان بزرگ داستان کوتاه نویسی را در دهه‌های اخیر تجربه کرده‌اند. موضوع قریب به اتفاق داستان‌های کوتاه معاصر، تصویر جامعه و مشکلات طبقه متوسط و پایین آن است. داستان کوتاه در تحولات اجتماعی و سیاسی عصر جدید و بیداری مردم نقش بسزایی دارد و به علت حجم اندک اما مفید آن به طور سریع قابل انتشار است. همچنین حضور زنان در عرصه نوشتن داستان کوتاه در مصر را می‌توان نتیجه رشد فرهنگی و اجتماعی مردم مصر در تحولات سیاسی و اجتماعی قرن دانست. داستان کوتاه در مصر در دهه‌های اخیر به اوج پیشرفت و تحول رسیده و دارای گرایش‌های متنوعی است. با ارتقاء سطح ادبی و هنری این نوع تازه‌پای ادبیات در عصر معاصر از ابهت شعر که قرن‌ها، در میان عرب‌ها، در صدر همه گونه‌های ادبی قرار داشت، کاسته شد. البته هنوز نمی‌توان گفت داستان کوتاه جای آنرا گرفته است، اما توانسته توجه‌ها را به سوی خود جلب کند و زمینه را برای جانشینی شعر در ادبیات فراهم آورد؛ چراکه داستان کوتاه روح شعری در خود دارد و دارای ویژگی‌هایی ممتازی است که شعر فاقد آنها است.

واژه های کلیدی: داستان کوتاه، مصر، ادبیات عربی، عصر جدید

Abstract

Emergence of the concept "speed" that is the unrestrained amazing promotion of practical science in the last decades of 20th century has captivated human being in the ocean of private & social difficulties. . Amid all of these, art in its widest meaning has the power to reflect these problems. The art of writing as a literary branch of art has undergone the most changes, both in meaning and in surface. In the time of shortage of leisure and ease for man, short story is a kind of style and method salubrious to the epoch's essence. In the modern age minimalism tries to reduce description report of details and scene interpretations as much as possible and make and make the story shorter and shorter. And this is the response to man's position and his intricate situation of life. Nowadays short story has various types and forms. There are many writers who cross out in this ground. So story writing has been known as an independent literary genre by itself. Setting society, difficulties of middle & low class and their social political incidents in any generation are the subjects of a numerous contemporary short stories. Topics such as poverty, illiteracy, treachery, oppressions of the governors, flight of the elites and woman's troubles in the society and other like things are the common topics; while love affairs and old tales of heroism and championship have vanished. Taking all of these for granted, we can declare short story has kept aloof Romanticism, to which it belonged once, and shows tendencies toward reality and this realism is getting stronger & more various. Short story has a dominant role in social & political as well as people's awareness. Short stories are circulated because of their slight but useful bulk. In the second half of the 19th century short story was known as a modern literary art independent from all of the other resembling genres in Russia & America. In the early 20th century after World War I art of short story penetrated in Arabian countries, pioneer of which are Egypt & Lebanon. There were numerous elements which caused it to be placed on the peaks of literature. Among them is association with Europe and seeker of knowledge's struggles to transform and translate this art into Arabian literature, which caused the emergence and improvement of short story in Egypt. Nowadays, Arabian allegories & tales have been replaced by short story with new purposes; a replacement that is considered as a new mutation in modern Arabian societies. Since the second half of the 20th century, all about every decade, we have observed the outbreak of a generation of short story writers whose subject, tendency and style of writing from one generation to the other. In Egypt there are other writers who have written in this ground in the recent decades, among which we can find great poets, critics. The point to be mentioned here is that the presence of women in short story writing begins in Egypt which can be considered as Egyptian's cultural & social growth in cultural and social mutations of 20th century, specially that of the social revolution of 1919s. Hence most of the focus of short stories was on the Egyptian women and drawing their pains, sorrows and adversities, on which female writers stated. In the recent decades short story has reached the peak of improvement and change that contains various tendencies. By the promotion of this new genre of literature in the contemporary age, dignity of poetry, the most important preferable genre among Arabs, reduced. Of course it is not true to say that short story has replaced poetry but it has attracted many attentions toward itself and is preparing the grounds for this replacement in the future of literature.

Key words: short story, Egypt, Arabic literature, modern age

فهرست مطالب

- ۱.....پیشگفتار
- ۳.....مقدمه

بخش اول (عصر جدید و نثر) (۲۰-۵)

فصل اول (اوضاع سیاسی، اجتماعی و ادبی مصر در عصر جدید) (۱۳-۶)

- ۷.....مصر پیش از حمله فرانسه
- ۸.....حمله فرانسه نقطه تحول
- ۹.....حکومت محمدعلی پاشا نقطه تحول دوم
- ۱۰.....مصر بعد از محمدعلی
- ۱۱.....احیاء میراث عربی

فصل دوم (نثر در عصر جدید) (۲۰-۱۴)

- ۱۵.....تحولات نثر عربی
- ۱۵.....نثر در عصر حدیث
- ۱۷.....شکوفایی نثر
- ۱۸.....جدال میان جدید و قدیم
- ۱۹.....فنون جدید نثر

بخش دوم (داستان)(۲۱-۴۶)

فصل اول (تعریف داستان و تاریخچه آن)(۲۲-۳۸)

- ۲۳.....تعریف داستان و مشخصات آن
- ۲۶.....تاریخ پیدایش داستان
- ۲۶.....داستان در ادبیات قدیم عربی
- ۲۷.....داستان پیش از اسلام
- ۲۹.....داستان در دوره اسلامی
- ۳۰.....دوران شکوفایی داستان در ادبیات قدیم عربی
- ۲۷.....داستان پیش از اسلام
- ۲۹.....داستان در دوره اسلامی
- ۳۰.....دوران شکوفایی داستان در ادبیات قدیم عربی
- ۳۳.....مخالفان و موافقان وجود داستان در ادبیات کهن عربی

فصل دوم (داستان در عصر جدید)(۳۹-۴۶)

- ۴۰.....پیدایش داستان در عصر جدید
- ۴۱.....مراحل تحول داستان در عصر جدید
- ۴۲.....داستان در ادبیات مصر
- ۴۴.....توفیق حکیم

بخش سوم (داستان کوتاه)(۴۸-۱۰۸)

فصل اول (تعریف داستان کوتاه)(۴۸-۶۴)

- ۴۹.....تعریف داستان کوتاه و ویژگی‌های آن

۵۲.....	وحدت تأثیر.....
۵۴.....	ایجاز و در هم فشردگی.....
۵۵.....	ابهام هنری.....
۵۶.....	کمیت.....
۵۷.....	نظر ناقدان درباره داستان کوتاه.....

فصل دوم (عناصر داستان کوتاه)(۶۴-۷۸)

۶۵.....	موضوع.....
۶۶.....	شخصیت.....
۶۷.....	زاویه دید.....
۶۹.....	گفتگو.....
۷۰.....	حادثه.....
۷۲.....	زمان.....
۷۲.....	مکان.....
۷۳.....	پیرنگ.....
۷۵.....	ترتیب قرار گرفتن عناصر داستان کوتاه.....

فصل سوم (داستان کوتاه و انواع ادبی دیگر)(۷۹-۹۳)

۸۰.....	مقایسه داستان کوتاه با انواع ادبی نزدیک به آن.....
---------	--

- داستان و داستان کوتاه ۸۰
- رمان و داستان کوتاه ۸۳
- خبر و داستان کوتاه ۸۶
- نمایشنامه و داستان کوتاه ۸۷
- داستان کوتاه کوتاه چیست؟ ۸۹
- حجم تقریبی داستان کوتاه کوتاه ۹۱

فصل چهارم (تاریخچه داستان کوتاه و نویسندگان بزرگ آن) (۹۴-۱۰۸)

- منشأ و پیدایش داستان کوتاه و تحولات آن تا دوره معاصر ۹۵
- گوگول ۱۰۲
- ادگار آلن پو ۱۰۳
- آنتوان چخوف ۱۰۴
- موپاسان ۱۰۶
- ویکتور هوگو ۱۰۷

بخش چهارم (داستان کوتاه در مصر) (۱۰۹-۲۸۹)

فصل اول (داستان کوتاه در ادبیات عربی) (۱۰۱-۱۳۱)

- داستان کوتاه در ادبیات کهن عربی ۱۱۱
- مقامه و ویژگی‌های آن ۱۱۴
- نشأت فن مقامات ۱۱۷

- ۱۱۸..... نویسندگان مقامه
- ۱۲۰..... ارتباط داستان کوتاه و مقامه
- ۱۲۲..... داستان مقامه‌ای چیست؟
- ۱۲۴..... داستان کوتاه در ادبیات عربی
- ۱۳۰..... اشکال داستان کوتاه جدید عربی

فصل دوم (داستان کوتاه در ادبیات مصری)(۱۳۲-۱۷۶)

- ۱۳۳..... داستان در ادبیات کهن مصری
- ۱۳۶..... داستان کوتاه در ادبیات جدید مصری
- ۱۴۱..... نسل‌های نویسندگان داستان کوتاه
- ۱۴۱..... نسل اول
- ۱۴۱..... مسأله تعیین پیشگامان داستان کوتاه در مصر
- ۱۴۶..... محمد تیمور
- ۱۴۹..... نسل دوم
- ۱۵۰..... طه حسین
- ۱۵۱..... یحیی حقی
- ۱۵۲..... ابراهیم عبدالقادر المازنی
- ۱۵۵..... نسل سوم
- ۱۵۶..... یوسف إدیس
- ۱۶۲..... یوسف الشارونی
- ۱۶۳..... نسل چهارم

- ۱۶۷..... ابراهیم اصلان
- ۱۶۹..... یوسف ابوریه
- ۱۷۰..... نسل پنجم
- ۱۷۳..... پیمان کمپ دیوید

فصل سوم (جریان‌های حاکم بر نسل پنجم نویسندگان داستان کوتاه در مصر)(۱۷۷-۲۱۲)

- ۱۷۸..... جریان اول
- ۱۷۸..... ابراهیم عبدالمجید
- ۱۷۹..... سعید الوکیل
- ۱۸۰..... جریان دوم
- ۱۸۱..... عزة بدر
- ۱۸۱..... جریان سوم
- ۱۸۲..... نعمات البحیری
- ۱۸۳..... جریان چهارم
- ۱۸۴..... محمد المنسی قنديل
- ۱۸۴..... نجلاء محرم
- ۱۸۵..... جریان پنجم
- ۱۸۶..... حوریه البدری
- ۱۸۶..... حسام فخر
- ۱۸۷..... مراحل تحول داستان کوتاه در مصر
- ۱۸۸..... ۱-مرحله پیدایش و ریشه گرفتن

- ۱۹۲.....رمانتیسیم و انواع آن در داستان کوتاه مصری
- ۱۹۳.....رمانتیسیم اجتماعی
- ۱۹۴.....رمانتیسیم تاریخی
- ۱۹۵.....رمانتیسیم تحلیلی
- ۱۹۶.....۲-مرحله پختگی و تخصص
- ۱۶۷.....واقع گرایی در داستان کوتاه مصری
- ۱۶۷.....۳-مرحله سوم داستان کوتاه مصری
- ۲۰۳.....۳-مرحله سوم داستان کوتاه در مصر
- ۲۰۵.....گرایش کافکایی یا سوررئالیسم
- ۲۰۷.....گرایش اسطوره‌ای
- ۲۰۸.....گرایش رمزی
- ۲۰۸.....شیء گرایی (ماده گرایی)
- ۲۰۹.....زنان نویسنده داستان کوتاه در مصر
- ۲۱۰.....ابتهاال سالم
- ۲۱۱.....ایمان مرسال

فصل چهارم (نویسندگان بزرگ داستان کوتاه مصری)(۲۱۳-۲۵۹)

- ۲۱۴.....۱-مصطفی لطفی المنفلوطی
- ۲۱۴.....زندگی و ادب منفلوطی
- ۲۱۷.....ویژگی‌های اخلاقی منفلوطی
- ۲۱۸.....جایگاه منفلوطی در تحولات نثر جدید عربی

۲۲۰	اسلوب منفلوطی در نوشتن داستان کوتاه
۲۲۴	مؤلفات و ترجمه‌های منفلوطی
۲۲۷	۲- محمود تیمور
۲۲۷	زندگی محمود تیمور و منابع فرهنگ وی
۲۳۳	تأثیر آثار نویسندگان غرب بر مؤلفات محمود تیمور
۲۳۴	اسلوب محمود تیمور در نوشتن داستان کوتاه
۲۳۶	مراحل فنی محمود تیمور در نوشتن داستان کوتاه
۲۴۰	مؤلفات و اعمال ادبی محمود تیمور
۲۴۴	مهم‌ترین تحقیقات درباره محمود تیمور
۲۴۴	جوایز تقدیری و جایگاه ادبی محمود تیمور در ادبیات معاصر مصر
۲۴۷	۳- نجیب محفوظ
۲۴۷	زندگی نجیب محفوظ
۲۴۹	زندگی ادبی و آثار نجیب محفوظ
۲۵۳	اسلوب و عقاید ادبی نجیب محفوظ
۲۶۵	جوایز تقدیری نجیب محفوظ و جایگاه ادبی وی

فصل پنجم (ترجمه و تحلیل نمونه‌هایی از داستان کوتاه) (۲۶۰-۲۸۸)

۲۶۱	داستان «فی القطار»
۲۶۵	ترجمه
۲۷۰	تحلیل
۲۷۴	داستان «شهیدان»

٢٧٦.....	ترجمه
٢٧٩.....	تحليل
٢٨٠.....	داستان «أليوم تبدأ الحياة»
٢٨٣.....	ترجمه
٢٨٦.....	تحليل
٢٨٩.....	خاتمه و نتیجه گیری
٢٩٢.....	فهرست منابع و مآخذ

تعریف مسأله

داستان در شکل منظوم و منثور، یکی از شاخه‌های کهن ادبی است. این هنر به صورت فنی و نوین، در پرتو نهضت ادبی از اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم در سرزمین‌های عربی به‌ویژه مصر، پای به عرصه وجود گذاشت و از رهگذر عوامل سیاسی و اجتماعی انواع و اشکال متنوعی یافت. داستان کوتاه از مشهورترین و محبوب‌ترین انواع جدید داستان، پاسخی طبیعی به موقعیت و شرایط طبیعی انسان معاصر است که از طریق ترجمه و اقتباس از نمونه‌های غربی آن وارد ادبیات عربی شده و با تکیه بر میراث کهن عربی از اوایل قرن بیستم میلادی تا به امروز در مصر به بالندگی رسیده است. داستان کوتاه عربی در عصر حاضر شکل نوین حکایات و مقامات در گذشته است. این نوع جدید ادبی مکانی مناسب برای بذر آراء و مذاهب فکری و اجتماعی می‌باشد و تأثیری عمیق در دل‌ها و جان‌ها به جای می‌گذارد. این هنر به زندگی انسانی و مشکلات آن می‌پردازد. داستان کوتاه از جریان‌های فرهنگی و ادبی عصر جدید تأثیر پذیرفته است. جریان‌های ادبی را می‌توان واکنشی در برابر کنش‌های سیاسی و اجتماعی حاکم و یا هم‌سویی با فلسفه عصر دانست. با مطالعه بینامتنی آثار نویسندگان یک اقلیم می‌توان به هم‌سویی یا ضدیت آنها در برابر جریان حاکم پی‌برد. بی‌تردید نویسندگان مصری نیز از این قاعده مستثنی نیستند. نویسندگان اولیه این نوع ادبی در سرزمین مصر عمدتاً از دانش‌آموختگان غرب هستند که از نویسندگان فرانسوی، روسی، انگلیسی و امریکایی متأثر شده‌اند.

فرضیه‌های تحقیق

در این تحقیق فرضیه‌هایی چند مطرح است؛ از جمله: تعریف داستان کوتاه، پیشینه تاریخی آن در جهان عرب و ادبیات عربی و مصری، اولین نویسندگان داستان کوتاه در دنیا و مصر، بررسی اوضاع سیاسی و اجتماعی مصر در عصر جدید و تأثیر آن بر شکل‌گیری مضمون داستان کوتاه مصری، علل و عوامل

دخیل در ظهور هنر داستان کوتاه، ارتباط آن با داستان‌های کهن، میزان تأثیرپذیری آن از نمونه‌های بیگانه، بررسی برخی عناصر سازنده داستان کوتاه و بحث و بررسی زندگی و آثار برخی نویسندگان داستان کوتاه در مصر.

اهداف تحقیق

- آشنایی با ادبیات معاصر عرب به‌ویژه نثر جدید عربی.
- گشودن بابی برای شناخت بیشتر داستان کوتاه.
- پرداختن به داستان کوتاه در مصر و تحولات آن در عصر جدید و بررسی تأثیر جریان‌های سیاسی و اجتماعی بر این گونه ادبی؛ به‌طوری‌که این کار تحقیقی بتواند تا حدودی برای دانشجویان زبان و ادبیات عربی و کسانی‌که در زمینه ادبیات عرب تحقیق می‌کنند، راه‌گشا باشد.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پایان‌نامه به شیوه کتابخانه‌ای و تحلیلی انجام شده است. نگارنده با مطالعه کتاب‌های گوناگون از طریق فیش‌برداری و بررسی و تحلیل آنها، شروع به نگارش نموده است. هم‌چنین مقاله‌های اینترنتی و غیر اینترنتی هم در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفته است.

پیشگفتار

در زمان‌های کهن در میان اعراب، ادبیات تنها ارمغان خواص به خواص بود؛ بدین معنی که چنین می‌پنداشتند گوینده و نویسنده باید کسانی باشند که مطالب عالی و دشوار را از طریق نیرویی غیبی و با زبانی بیان کنند که از سطح زبان متداول و معمول فراتر، و فهم آن از عهده عوام به‌در باشد و آن اثر ادبی را به شخص بزرگی تقدیم نمایند. این شیوه در طی قرن‌ها با اندک تفاوت‌هایی ادامه یافت و ادیب می‌بایست احساسات و عقاید خویشتن را با کلمات و الفاظی که به فصاحت شناخته شده و پیشینان در این‌گونه موارد به کار برده‌اند، پیروانند و آثارش را با زبانی نامأنوس که همواره به زبان کهن نزدیک‌تر باشد، به رشته تحریر درآورد. اما در طی دو قرن اخیر در برخی کشورهای متمدن تحولاتی در ادبیات پدید آمد. مهم‌ترین آن این بود که اثر ادبی باید آینه جلیّی از افکار معمول و متداول بیشتر مردم روزگار و در قالب آسان‌ترین زبان ممکن یعنی زبان گفتگوهای روزمره باشد.

این تغییرات در میان عرب‌ها که الهه شعر و سخن‌اند، در عصر جدید و به یاری نهضت‌های علمی و فرهنگی و ادبی در جامعه به تدریج ظهور یافت. روزبه‌روز از تعداد آن کهن‌پرستان خشک‌پسند جامداندیش کاسته شد و بر شمار ادیبان جوانی که به غایت و فلسفه حقیقی نویسنده‌گی و ادب پی بردند، فزونی گردید. از این‌رو نثر عربی روحی تازه یافت و در آن تنوع حاصل شد و توانست پایه‌پای شعر که تا سده‌های اخیر یک‌تاز میدان ادبیات عربی بود، جلوه‌گری نماید.

یکی از انواع نثر از گذشته تا به امروز، داستان است. در صورتی‌که بتوان نقل و بازگویی حوادث را در زمان و مکان خاص داستان نامید، باید چنین گفت که داستان قدمتی به کهنی زندگی نخستین آدمیان دارد. بر صاحبان خرد پوشیده نیست که طبع انسانی را به داستان و سرگذشت دیگران رغبتی بسزا است. چنان‌که پروردگار جهان نیز برای هدایت خلق به راه راست و موعظه بشر و به مقتضای سرشت آدمی که

خود می‌فرماید: «وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ»^۱ از امر و نهی صریح روگردان است؛ اندرزهایش را در لابه‌لای سرگذشت پیشینیان و عبرت از اسباب تیره‌روزی یا شادکامیشان، برای انسان‌ها بازگو می‌کند.

قافله داستان هم‌چنان راه خود را ادامه داد تا به عصر نهضت رسید، طبق ساختار طبیعت که هر کهنه‌یی را نویی و هر پیری را جوانی و هر مرده‌ای را زنده‌ای جایگزین است، داستان نیز جامه‌ای نو به تن کرد و با تأثیرپذیری از نمونه‌های بیگانه، عناصر و ویژگی‌های تازه‌ای یافت. البته باید در نظر داشت که سزاوار نیست میراث کهن و غنی داستانی عربی را نادیده گرفت؛ نگارنده در این پایان‌نامه طبق پژوهش‌های به عمل آمده یادآور می‌شود که عرب‌ها به هنگام ورود آثار داستانی بیگانه به سرزمینشان با این نوع ادبی آشنا بوده‌اند و با تکیه بر آثار پیشینیان و الهام از آثار غربی در داستان، دست به ابداع زدند و چنان آثاری را خلق کردند که نه تنها در سطح دنیای عربی بلکه در سطح جهانی بسان نگینی در ادبیات عربی درخشید.

^۱ اعراف/آیه ۷۹؛ ترجمه: لیکن شما از جهل و غرور، ناصحان را دوست نمی‌دارید.

داستان کوتاه به عنوان یکی از انواع داستانی در ادبیات، هنری نوظهور است که تا پیش از قرن بیستم به شکل کنونی‌اش در ادبیات عربی مرسوم نبود. این نوع ادبی درست مانند داستان‌های کوتاه اروپایی در ادبیات جدید عربی به طور عام و ادبیات مصری به طور خاص، نوشته می‌شود که آنها را در زبان فرانسه Nouvelle می‌نامند و در ادبیات جدید حتی بر رمان‌های مفصل نیز ترجیح دارند؛ زیرا که از یک سوی نوشتن آن از رمان بسیار دشوارتر است و نویسنده مطلب مهمی را که می‌توانسته در یک رمان در صفحه‌ها و حتی جلد‌های نامحدود بنویسد در داستان کوتاه باید با نهایت ایجاز و رسایی در چند صفحه محدود جای دهد و همان نتیجه را که از روایت داستانی بلند گرفته می‌شد، بگیرد و شیره مطلب را چنان بیرون بکشد و چنان عصاره‌ای از آن ترتیب دهد و حشو و زاید آنرا چنان بپیراید که در یکی چند دقیقه خواننده از آن نتیجه بردارد؛ از سویی دیگر بسا خوانندگانی هستند که حوصله یا وقت برای آنکه رمان بلندی را بخوانند ندارند و اگر بریده‌بریده بخوانند رشته مطلب از دستشان می‌رود، از این رو به داستان کوتاه که مناسب حال و وضعیتشان است، رو می‌آورند. در قرن بیستم میلادی در مصر نام نویسندگان توانا و چیره‌دستی چون محمد و محمود تیمور که بنیانگذاران داستان کوتاه فنی مصری هستند، می‌درخشد. همچنین آثار ارزنده‌ای در این برهه از زمان به منصفه ظهور رسید که هر یک در نوع خود ارزنده، زیبا و قابل تأمل می‌باشد. آثاری چون مجموعه داستانی «العبرات» مصطفی لطفی المنفلوطی و مجموعه «همس الجنون» نجیب محفوظ و مجموعه «أرخص الليالی» یوسف ادريس و صدها مجموعه داستانی دیگر از نویسندگان بزرگ معاصر که موجب صعود این نوع ادبی هنری تا قله رفیع ادبیات عربی شدند. در این تحقیق سعی بر آن است که مجهولات داستان کوتاه در ادبیات جدید عربی و مصری، تا اندازه‌ای آشکار شود و ریشه‌های آن در ادبیات کهن عربی بررسی گردد و تحولاتش در ادبیات جدید و معاصر عربی و مصری دنبال گردد و نویسندگان اولیه و پیشگام آن به همراه نویسندگان جدید برشمرده شود و نقش و فعالیت مهم‌ترین آنها در ارتقاء هنر داستان کوتاه مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

نگارنده برای تحقق بخشیدن به این اهداف، پایان نامه حاضر را به چهار بخش و سیزده فصل تقسیم نموده است. در بخش اول ابتدا اجمالاً به تاریخ مصر در عصر جدید و عوامل نهضت و پیشرفت پرداخته شده و سپس اوضاع نثر و تحولات آن به عنوان قالب اغلب داستان در این دوره، مطرح گردیده است. در بخش دوم، به داستان و تعریف و تاریخچه و انواع و عناصر این نوع ادبی پرداخته می‌شود و